

# СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ЦЕНЕ ЗА СРЕМТ:  
 ЗА ГОДИНУ 24 ДИН., НА ПО ГОДИНЕ 12 ДИН., НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИН.  
 ЗА ОСТАЛЕ ЗЕМЉЕ НА БАНКАНСКОМ ПОЛТОНОУ.  
 ЗА ГОДИНУ 30 ФРАКА, НА ПО ГОДИНЕ 15 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.  
 ЗА АПОСТРО-ПАРКЕТ:  
 ЗА ГОДИНУ 15 ФР. У БАНК., НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.  
 ЗА СВЕ ОСТАЛЕ ЗЕМЉЕ:  
 НА ГОДИНУ 36 ФРАК., НА ПО ГОДИНЕ 18 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ  
 УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, И НЕДЕЉОМ  
 НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ  
 УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА У КЊИ Г. ТОМЈА АНДРЕЈЕВИЋА  
 ОБЈАВЉАЧ БЕВАИ.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:  
 ПРВИ ПУТ 12 ДИН. ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 6 ПР.  
 ЗА ПРИПОСЛАНО 50 ПАРА ДИН. ОД РЕДА.  
 Рукописи шаљу се уредништву, а претплата администрацији  
 „СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.  
 РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

## Калајеве реформе и аустријска политика у Босни и Херцеговини

Већ и саме околности, под којима је Калаји примио управу над заузетим земљама, довољне су да објасне политички правац, којим ће он ићи у свом новом позиву; но осим тога имамо ми података из ранијег живота његовог, који ће нам још боље показати како он схвата положај монархије према Босни и Херцеговини. Он је још 1877 и 78 године, као публициста, писао више чланака у јавним листовима пештанским о источном питању, а издао је и нарочити списе један, који се зове „Источна политика Русије“. Поблијајући назоре, по којима се источно питање оцењује искључиво са угарског гледишта, Калаји се изражава: „Нема ни једне земље у Европи, која би са својим бићем у толикој мери од спољне ситуације зависила, као што управо зависи Угарска. Остављајући на страну нека безазлена савала (а додајемо намерно и неке злонамерне људе), не може се можда у целој Угарској наћи ни један трезвен политичар, који не би увиђао да ми усјед толиких многобројних непријатељских сила, само на себе упуњени, не би брзо пропали. Ако још има какве гаранције за наш онестанак, то се она може наћи само у вези, која између нас и Аустрије постоји. Али управ за то и мора Угарска све потпомагати, што би величину, моћ и способност ширења целокупне монархије могло очувати, па и у самоме том случају кад би изгледало да су ове тежње на неки начин у супротности са неким нашим (угарским) интересима“.

Говорећи о турској царевини Калаји не сматра целокупност њену за потребну са гледишта аустро-угарске монархије; али он налази да се и Русима на Балкану мора на супрот стати. *С тога је Калаји још пре пет година препоручивао заузети, па и само присаједињење Босне и Херцеговине.* Ови назори Калајеви имају за нас Србе особиту вредност, јер се зна, да је он примио управу Босне и Херцеговине тек онда, пошто је његов програм усвојен или другим речима, да је он на управу Босне и Херцеговине зато и позван био, што су његови назори ушли у програм аустријске политике на Истоку. Он је препоручивао анексију Босне и Херцеговине као нужну и корисну и за интересе Угарске и за интересе целокупне монархије. Противничке назоре, по којима би Словенство у монархији ојачало, он је сузбијао упу-

ћујући на низак културни ступањ и на верозакони антагонизам становништва у овим провинцијама; он ириком додаје, да би се, шта више „суиротности, које у народу Босанском владају, могле још за угушење словенских тенденција употребити“. Ми немамо потребе ни да додајемо, да овде Калаји потура махијавелистичко начело, по коме народе треба једног противу другог дражити.

Доказујући даље потребу анексије, Калаји износи и сам познати аргуменат, да су Далмацији потребна лећа (Hinterland), па онда додаје „да Босна скоро оловину Србије са Запада и са Југа обухвата и да тиме слаби акциону способност српске државе која је немирна а жуди за увећањем“. Но и то није све. Калаји распростире окупацију, односно анексију, и на области Старе Србије до саме Бугарске. Од таквог проширења очекује он ту даљу корист, што би Аустро-Угарској пошло за руком да пронаганду руску у овим крајевима немогућном учини. „Ми бисмо, каже он даље, дошли у ближи додир са грчким елементом и могли бисмо му већу потпору указивати, пошто његове тежње могу нама само од користи бити“.

Што је Калаји пре пет година као публициста својим земљацима препоручивао, нема никакве сумње, да ће он данас као аустријски босански министар трудити се и да оствари. И можемо само непознавају ствари приписати, што је његов долазак на овај положај наш подузванични орган поздравео као радостан догађај. Нема никакве сумње, да би се његовим правцем кретао и сваки други министар на његовом месту, али не мање стоји и то, да је његов појав симптоматичан и пун значења а и опасности за српски елеменат.

И заиста, како се Калаји појавио у Босни, он је српскоме сарајевском митрополиту на поздрав одговорио да он у Босни само један и то босански народ признаје. Колико ће имати практичне вредности ова политика, то је одвојено питање, али факат је ту, да Калаји смера на то, да од српског народа у Босни и Херцеговини створи неко апстрактно Вошњаштво без стварне садржине у намери, да га претвори у оно апстрактно Аустријаштво, које се ни у самој Аустрији није могло одржати, но сваким даном све више уступа моћној идеји народности.

Калаји је пропутовао кроз Босну и свуда са живим учешћем показивао бригу о интересима становништва; поздрављао га свуда српским

језиком, и изгледао нам је неких пута као онај римски војвода, који је, освајајући грчке државе, држао Грцима беседе на њиховом језику и с њима заједно плакао над губитком њихових слобода.

Но мало је у Аустро-Угарској државника, који деле убеђења Калајева, да ће се и самом анексијом ове земље за Аустрију коначно задобити. Ако се и прогласи анексија у повољним приликама, које могу наступити, опет ће остати између Босне и монархије велики размак, који ће их делити — размак предања, осећања и интереса, у којима анексија неће моћи ништа изменити. Још пре окупације противио се један чувени министар аустријски, по имену Ласер, окупационој политици говорећи: „зашто да идемо у једну земљу сиромашну и не обделану, у којој ћемо морати за педесет година силне милионе трошити док што уредимо и подигнемо, а кад то учинимо, онда ћемо је морати изгубити као што смо и Италију изгубили“. Нама се чини да је разлог Ласеров и јак и увиђаван, и ако бисмо имали на њ што да приметимо, то би било, да је он за губитак Босне врло дуг рок оставио у једном столећу, кад се много брже и светски догађаји развијају и судбине народа у духу народности решавају.

Сви успеси Аустрије у Босни биће само пролазни. Зато нам јемчи њена рођена историја. Последњих столећа Аустрија је највећи део својих моћи привела на жртву сузбијању оних идеја, које су образоване народе европске из дубине покретале; по отпор њен био је свагда бесплодан, јер се свака борба њена свршавала тиме, што ју је точак напредних идеја у њеном пасивном отпору сатирао. Доста је да наведемо само две новије идеје, којима се она стално али безуспешно одупирала, али се и данас одупире: идејама уставности и народности.

Кад је у половини прошлога века из Енглеске пренесена идеја да се владавина подели између народа и владаоца, па супрот личној владавини, Аустрија се тој идеји упорно одупирала, док је најпосле тај отпор није довео до унутрашње немоћи и растројености, од које да се избави, морала је у тој истој идеји тражити себи спасења, па шта више, жртвовати јој и јединство државно, усвојивши облик дуалистички, који јој кад тад може да буде ногибелан.

Исто тако кад је у овоме столећу идеја народности постала покретна сила народног живота у Европи, Аустрија је и овоме начелу стала на супрот и у Италији и у Немач-

кој, по свуда у залуд. Изгледало је најпре, да је она то начело у Италији 1849 године савладала, али је то било само тренутно. Десет година после тога тренутног успеха идеја народности опет надвлада у Италији и Аустрија изгуби Ломбардију, „најдрагоценији украс своје круне“. Од Италије остварила јој још само Млетке. Аустрија стане утврђивати венецијанске градове (квадрилатер) и утврди их толико, да је мислила, да их нико од ње отети не може. Но оно исто начело народности, противу кога се она ту одржала и утврђивала, отме јој те тврђаве чак на далеком, на чешком земљишту. 1866 године подлегне она на Садови идеји народности, те буде у исти мах истиснута и из Италије и из Немачке.

Ни једну велику идеју, коју су последња столећа донела, није Аустрија употребила, да се препороди и оснажи. Кад је и у Италији и у Немачкој своју кобну улогу одиграла, бацила се она на унутрашње покушаје, који су јој још горе за руком ишли, јер су били неискрени. Пошто је на Солферини њена апсолутистичка система сломљена, двор се измири са идејом уставности, и сад се стане на томе пољу експериментисати: најпре уставна централизација, па кад и то није пошло за руком, прешло се према Угарској на дуализам, а са оне стране Литаве продужава се још борба између централизације и федерализма.

Ово последње начело заступају нарочито словенски народи у Аустрији. И ако смо ми много даље отишли на поље унутрашњег процеса у Аустрији, но што се чини да може бити задатак овога члана, то је зато, што ова борба има значење и за наше специјално питање којим се овде бавимо. У данашњој Аустрији (Цислајтанији) признато је начело народности јаче но у Угарској, а то је, како се чини, поглавито за то учињено, да се идеја народности увуче у службу аустријске источне политике. Двор мисли да ће помоћу Словена моћи лакше да рашири монархију на Истоку а аустријски Словени, нарочито Чеси користећи се тим расположењем, нуде двору своје услуге за његове експанзивне жудње, удељујући наравно своје услуге за уступке, које на дому требају, и који им се заиста и чине.

Тако је Аустрија, уз идеју уставности, и идеју народности увукла у службу својој освајачкој политици: на дому даје слободу, да је може изван граница лакше огушавати; на

WWW. УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА





дому признаје народности, да их изван граница може лакше освајати. Са уласком у Босну и Херцеговину она је на овоме путу само први корак учинила. И ма да је први успеси не могу много охрабрити, опет није вероватно, да ће се она на томе путу зауставити. По програму Калајевом даје се закључити, да ће се Аустрија и даље пустити у своју магловиту политику, којој крајњу мету она не провиђа, али коју добро познаје немачки канцелар.

Ми морамо жалити, што се аустријски Словени дају употребити као оруђе за ову политику, која може да буде кобна и њима и нама. Ми се радујемо, кад год видимо да Словени успевају било у Аустрији, било на другом месту; но ако се успеси аустријских Словена имају да постигну ценом наше народности, онда ми можемо без сваког затезања претпоставити словенској Аустрији Аустрију немачку, која би нас овамо преко Саве и Дунава на миру оставила. У колико год Аустрија, на била она немачка или словенска, буде штедила нашу народна осећања и наше националне интересе, у толико ће се наши судбински одношаји за обе стране повољније развијати; а у колико се она буде више мешала у наше домаће ствари, и свој експанзивни апетит дражила овамо к нама, на ма то било под управом и самога Ригера, у толико ћемо ми морати све више да управљамо своје погледе и да тражимо наслона онде, где је најприродније, да га за своју одбрану наћи можемо.

### ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Антисемитски покрет, који је из Пожуна почео да се шири по Угарској, као да је после неколико дана активног живота устао и малаксао. Бар нам тако јављају мађарска гласила из угарске престолнице, која су у последње време, на своју велику бруку и срамоту морала да пуце своје ступице грозним извештајима о говењу мађарских Евреја; морала да доживе неописану сра-

моту, да на своје рођеном земљишту гледају појаве и призоре, над којима су још пре неколико недеља с највећом индигнацијом изрицали смртну пресуду, кад су се први знаци таког антисемитског покрета појавили у Русији.

Сви се сећамо с каквом су жестином и мржњом нападали мађарски листови на Русију, кад се на једном крају њеном подигао руски сепаративни покрет против крштина и изелица светских, против оних руских Евреја, који спиртус продају у место ракије и који су тим начином годинама тровали здраву крв непокривеног руског сељака, а сем тога увелико практиковали „кшефтовање“ — дајући мале зајмове са великим интересом. Но тада не беше мађарским, па ни другим аустријским, листовима главна цель да те појаве верно опишу и да се ограниче на факта. На против, они с неописаном злурадешћу узеше своју фантазију у помоћ те сликаше призоре у Русији најприм бојама, износише појединости грозне и ужасне; једном речи, трудише се свим могућим силама да прикажу тај антисемитски покрет у Русији као срамно, нечовечно дело руског варварства, као бруку четвитаестог столећа.

Да претпоставимо, јер не можемо допустити аустро-мађарској пристрасној штампи да одељује политичке и друштвене одношаје у Русији, пошто пити их верно представља нити о њима веран суд изриче, — да претпоставимо дакле да су призори у Русији били тада грозни и ужасни; но шта да речемо онда за последње догађаје у Пожуну и пожунској околини; какву слику да изнесемо пред читаоце, каквим именовом да крстимо те појаве усред охолех мађарштине, кад је најжешћи поборник еврејског Мађарства или мађарског Еврејства, сам злогласни „Пест. Лојд“ у својој жалости и невољи узвикнуо да таког чуда нигде није било, да су призори у Пожуну и његовој околини и срамнији и грознији од оних у Русији.

Мађарски полузванични лист изрекао је дакле најжешћу пресуду — не толико над самим антисемит-

ским догађајима у Пожуну, колико над целим унутрашњим стањем у Угарској. И у том обзиру ми се с њиме слажемо, јер ако је засад и угушен први угарски покрет против Евреја, то социјално зло које много дубље лежи него што „Пест. Лојд“ и његово друштво мисле, по вратиће се кад тад много снажније и опасније и онда ће бити и Тисе и Јекелфалушије немоћни да га збришу с лица земље. Политичко и друштвено унутрашње стање у Угарској таман је дозрело за такве ванредне и њима сличне опасне појаве, па с тога нас неће ни будући такви покрети изненадити; кривица је чисто мађарско-еврејска, тих здружених елемената који су и душеван и материјалан живот у Угарској закупили, и који на штету земље и на несрећу осталих народности управљају њеном судбином.

— Из Каира јављају да је Кедиф образовао суд, који ће повести ислеђење и судити Араби-паша и његовим присталицама. Број тих окривљеника износи преко 80. Ислеђење ће се вршити тајно но суђење ће бити јавно. Неке енглеске новине јавише да је Кедиф рекао, како је за спокојство Мисира неопходно нужно да се Араби-паша стреља, но сви су изгледи да Енглеска неће то дозволити, јер се доказало да је Араби-паша најуздунје поступао са енглеским заробљеницима, да је у опште штитио Европљане и да је његова заслуга што Александрија није сва поплаћена.

— Нов изборни закон бугарски ступио је у живот. По том закону биће само посредни избори. Чиновницима је одузето пасивно право избора. Кнез ће од оверовљених посланика именувати редседнике. Политичке власти не смеју се мешати у изборе. Свега ће бити 56 посланика.

### ИЗ ЛИСТОВА

а) српских

„Српски Лист“ има овај допис из Котора од 15 септембра:

У последњем извештају јавно сам за Стојава Ковачевића, али вам заборавих

јавити (гесте доцније сам дознао) да је два дана напријед уџегао у Црну Гору и Ђоко Радовић. Ђоко Радовић имао је доста јаку чету и доста је ратован. Он је сив познатио пона Радовића, који је такође учествовао сабљом у руци у овоме устанку и ако му је на љима до 70 година! Обадва, отац и син, ратовали су и у првом устанку и у српско-турском рату. Књаз црногорски био их је именовао појводама, којим их именом и данас народ назива. Колико Ђоко Радовић, толико и Стојан Ковачевић обадва су интернирана у Подгорицу, где су интернирани и Зубци са Крушевцима, тако да су херцеговци подијелиени у Никшићу, Улцињу и Подгорици.

Послије Стојанове предаје, доста је умукла Херцеговина и по њеним крваву окупаним горама више се не разлијеже пуцањ усташке пушке. Но ието Херцеговина нити је мирна, нити има изгледа, да ће ступити у њу нормално стање, и ако је министар Калај настојао око појединих херцеговаца, да их умири и да се поврате својим кућама. Према више нема устанка, али младост херцеговачка непрестано бјежи у Црну Гору, а почели су и сами новаци бјежати. Како ме увјеравају, у Никшићу су пребјегла из Мостара 6 херцеговачких младића, који су били одјевени у војничким хаљинама, четвораци су вјере мухамеданске, а њих двојица православне. Услед овог случаја одузето је оружје свим новацима у Херцеговини, те их воде на вјежбања без оружја или им га дају само за овај час док се вјежбају!!!...

Како се извјесно говори Књаз црногорски отишао је у Петроград једно ради бокешких и херцеговачких усташа, да се тамо посаветује, шта ће радити с усташима, пошто Аустрија неће да им уступи ништа од њихових питања, а захтијевава је, да их Црна Гора позове у своју земљу. По томе кад се врати Књаз Никола за сигурно ће се догодити пределе, а могло би и озбиљних ствари да се догоди, јер су данас доста помуњени одношаји Аустрије и Црне Горе нешто ради Херцеговачких и Бокешких Усташа, а највише због велике царине, што је ударила наша влада на црногорске производе. Тако Црногорци морају на граници аустријској плаћати на вола 12 фор. у злату, а на кило јаја 8 новчића и т. д. Ова велика пореза знатно је оназила, управо материјално убила Боку Которску, јер Црногорци слабо долазе на пазар, а без њих јадно је Бок Которској!

Да је доиста доста запето стање међу Аустријом и Црном Гором свједочи, и то што је Ђуро Вукотић, о ком сам вам писао, пуштен на слободу, а данас се извјесно зна, да је он био зотворен на захтијевање Темела, јер су наши века писма, што их је Ђуро Вукотић писао

## ЛИСТАК

### СИЛОМ ОЖЕЊЕН

ИЗ ЗАПИСАКА ЈЕДНОГ ПЕТРОГРАДСКОГ ИСЛЕДНОГ СУДИЈЕ

Ето белаја. Сад ми свиће: дакле отуд ветар дува, с те стране ми је дакле учињен поклон? Тако је. Кривош Пожељујева, ваљан ислужен подофицер, мој најсталнији пријатељ по четури често је спомињао женидбу и говорио је да ме мора оженити. Разуме се да сам ја то сматрао за будалаштину пијанства, па с тога ми ваљда никад није ни на ум пало да помислим, да му је намера усрећити ме његовом ћерком, за коју сам иначе знао да се занимала прањем на ратним бродовима.... Каква ми је то партија, прања — помислите само!

Наравно да ја према њој као газда од душе и пензионисан чиновник изгледам као врло добра партија. С тога су ми и скували попару!... Не ћете, мудрујем ја, опећете сами језик. Нећу да знам за ту превару, за тај нитковљук, јер је управљен

против моје части. То никад не могу дозволити.

Кад сам све убедљивије стао пословати и разлагати мојој наметутој госпођи супрузи немогућност да се ова ситуација утврди, удари она у плач; ко зна шта би још напоследку било, да у тај мах не зазвони звоно и не закуца служавка на моја врата. Гости долазе.

„Ко је“. Питам слушкињу.

„Таст и старојко“, одговара се с поља.

„До беса.... Ово је и сувише! Живео сам као бог у Француској, на свој рачун и без бриге, и сад као из неба падају ми у крило жена, таст и старојко! Но нисам честито ни промозгао, а унутра, у моју спаваћу собу, руке моје позвани таст и старојко. Читави таласи поздравна, честитања... не могу да дођем до речи. Њихови заглаји да ме угуше. Пољуци све пуцају. Моме тасту вири испод мишке велика флаша с ракијом, старојко опет носи флашу с ликером. Он је неки познат сеоски трговчич, познатији још више с тога што има сталну болест: delirium tremens. Повадно из црпова пуцу хрпу мезета и слаткиша. Брзо се флаше отворише, мезета се са

слаткишима простреше на сто.... ко би том искушењу одолео? И ако је срце јуначко, није од камена. Исприем једну чашу, исприем другу, још једну.... све више, већ им ни броја не знам; — — — док сам се окренуо честито, а ја трештен пијан. Но сад ми се одрешно језик. Громовито изјавим мојим незваним гостима, да о свој превари и мојој женидби нећу да знам. Моја изјава изазове буру; прво отпоче свања, за тим наста гурање и грување и најзад... покажем мојој новој родбини рупу што је мајстор у зиду оставио. Излетеше или боље изваљаше се на поље. Но ето новог белаја. Оно створење, које се међутим назвало мојом женом, изјави ми одсудно да остаје у мојој кући. Шта ћу сад да чиним? Нужда закон мења. Кад она неће напоље, идем ја. Упутим се у цркву, да се уверим и управо дознам како сам тамо доспео и да ли су ме доиста венчали? Натрапам на црквешака и питам га о мојој женидби.

„Одкуда ћу ја то да знам, кад ви не знате“, одговара безобразник. „Шта се света код нас венчава... јуче, на пример, венчали смо 18. парти. Зар могу онда све да памтим?

„Ал можете видети бар из књига, уверити се“, одговорих му.

„То стаје пара, а сем тога немам баш ни каде“.

„Па ипак морам одмах знати, да ли сам се јуче венчао. То је животно питање за мене“.

„Па како вам је име?“

„Дворски саветник Перепелкин“.

Прквешак се бацио у дубоке мисли. Трља својим глумазним претима чело да боље скупш мисли.

„Слаже се“, рече најзад. „Јуче смо доиста венчали једног дворског саветника, који баш није био са свим код куће. Два матроза подупирали су га за све време церемоније у цркви, но лица му нисам могао видети, јер не беше кадар да главу издигне. Да нисте ви то били?“ „Разуме се; ко би други то и могао бити!“... — Ето вам резултата..... И сад, господине, мислим да с пуним правом могу покренути правно питање: да ли важи брак, извршен над пијаним човеком у несвесном стању? Зар то није довољан основ да отпочнем парницу против госпође Пожељујева због преваре? Имам ли права да тражим развод брака, који је без мога знања свршен? — Ето с тога сам се



војама херцеговачких устава, а која су била револуционарног садржаја. И у савном државном министарству, као да су се појавиле неке размирице услед занетости међу Аустријом и Црном Гором, те би јасно могло доћи до министарске кризе. Једном рјечи све зависи како ће Књаз изпословати у Русију. Треба чекати повратак Књаза Николе, па да видимо, што ће бити, а ја ћу већ о свему тачно извјестити поштоване читаоце.

И. П. — И Бокешки поваци почели су бјекати у Црну Гору и до сада их је побјегло 2 Оравчанина, која су довели из Трета, 1 Ришанин и 1 Новљанин.

## ДОПИСИ

### Смедерев, на Кретов дан.

Добри гласови из свију крајева Србије стижу о овогодишњем берићету, то исто важи и за овај округ; но немојте мислити, да је ова берићетност у свима производима пољске привреде подједнако заступљена. Не... Има изузетака, а ево у чему:

Виногради Смедеревски и околни, Пожаревачки, а као што чујемо и Ацибеговачки били су злог удеса, те им се епилепсија из наше „миле суестне“ Аустро-Угарске досели, и којој по мишљењу стручњака има 3—4 године. Чудновати овај инсект за врло кратко време, сатре винодељске крајеве Француске, Немачке и многе Аустро-Угарске, па као што рекох и нама у походе дође. Истина, Министарство финансије послао је овди неку комисију, која на томе ради, да се злу овом на пут стане; али касна ова помоћ, необавиштеност света, а понајвише природа самог инсекта, дају нам основа да сумњамо, е ће се што постићи, јер наш селџак незнајући и немогући да појми опасност, која му од овог непријатеља његовог чокога прети, изговара се свакојако као: „оће то...“ буба има у главама неким“ други опет веле: „сваки корен има буба, гди си ти видео корене без буба“ и т. д. и ту сад сљеђује још тма Божи доскочица.

Рекосмо, да је касно предузет корак противу овог непријатеља винодеља. Овоме мислим нетреба коментар, само кад се зна и познаје природа самог инсекта, а нарочито начин његовог живота (метарморфоза); да поред свега тог што се на овој ствари тако доцна почело радити, још има и других сметњи. Напредњак, председник ове општине, г. Чупић показа се и овом приликом у правој својој конзервативној боји „лука дука мења, а људ не мења“. Тако је он сад постао неки „антиепилепсисти“ управо рећи неверни Тома! У месту да својим положајем — као и позван за то — да ствар

помогне, он се истакао као таква да неверује никако да епилепсија може што да науди виноградинама, и ако се ипак рамо дошло је с' тога у сукоб са једним чланом из комисије. Отуда видите шта би се могло рећи за једног простог човека без ближих разлога, кад човек оваког положаја, овакве појмове о једној светским капацитетима доказаној зарази има!!

Што се тиче рада самих чланова комисије, имали би да приметимо: да би много боље било кад би г. г. чланови ипак, мало боље прионали послу, за који су позвани, и за који их народ плаћа, т. ј. кад би се мало више одважили на обавештење света, а не неким бити мајка а неким мајја, јер ако им ко обавештења потражи то како се њима допадне, неог обавеште а неог обречу и одбију га.

Најзад се проносу гласови да ће комисија по савршеној берићи почети да тамани инсект (епилепсија) и то са неким амонитичком киселином и неким другом течномћу за коју — последњу — веле, да одвећ много кошта. К томе се још проносе гласови да накнаду за опште оних лица код којих има епилепсије држава неће давати но да притежаоци ово сами претрпе без икакве потпоре.

Ми би заштитали надлежне: зашто да нема новаца за накнаду овој махом сиротињи, која живи искључиво од винограда — односно плода његовог, којим порез и све друге дажбине државне плаћа; а међу тим има новаца за друге којекавие доколице, као: масне дијурне виделовачки приеталицама, безразложно увапређење владини партизана које је „безобразно јавно“ мњење жигосало и њихове прваке који непријатељима српским, будућност народа, у руке бацају! . . . . .

### Селевац, 15. Септембра.

Садашњи кмет Селевачки Јаков Милојевић чува поштин. Из механе и са сока тера људе у апсу, затвара и пушта кад оће, сам суди не тражи чланове, и кад вашише по коју пресуду за њега је ништа он чини милошти само ако га ко лепо послужи. Ко оде те се жали капетану или донесе тужбу на одговор он одма ставља у притвор, ретко коме дозвољава да се у року за три дана жали но одма трпа у апсу говорећи, кад одлежиш жали се. Тако дакле више од 50. селевачана апсио је прошлога полгођа кад је севте кушио данак, и то чим који рекне да није донео порез или да нема чим да догусури па макар и до једног динара био, као што је био случај код Николе Милековића преко 60 год. старог, одма у апсу, где проведе неколико сахата.

Сем овога у прошли четвртак он Јаков, узјачи кова узме своја два верна

пандура и то: Николу Стевчића кои је скоро пуштен из притвора окружнога суда због крађе кова, и Лазу Јерића који због опасне крађе по условном закону код своје куће издржава робију, и који по одржању има искусти три год. полицијскога надзора према судским пресудама, па окупи народ који је у непрегледном броју изишао брати своје винограде. На све стране нада се бегаше, од жена и деце писка и телек а како неби, кад на очиглед оборише земљи Радојка М. Марићина и колени притискоше, митнеше пиптољ под троце и државе докле му канице нераспасаше са којима башдоше везати да га родбина не одбрани. Ово би можда и Ангу Маркићевог из Добрадола спашило да са празном возаром из свога сопственог винограда не утече. Тако исто растерао је и В. Кришњане из своих винограда, а чује се да је једног и везао.

Око 20 селевачана поднели су тужбу капетану, коју када је донео Јеремеја Јовичић ваљда њему Јакову на одговор стриа га у апсу, а сем њега сјасет селевачана између њих махом који никад ни зашто нису осуђивани, где тавњују у апси што су брали винограде без дозволе кмета Јакова.

Сви селџаци знаду Јакова даје он до сада чим опазу за ушце у војску спремао и подносио уверења да је Ђорав и да не види белог света, те тако никад није ни био народни војник, знају и то, даје он првога рата када је Србија у највећој опасности била и када је онда ил никад нашем узвишеном *Господару Краљу Милану* помоћ потребовала, био он члан општњскога суда но не народом већ влашћу изабран, па је преко ноћ кришнице које му је код куће реквизирана била и сакрио, због чега је са кметства опет влашћу забачен; па се чуде како наједанпут постаде окат. Чини разна чудеса, преко дан на бесаноме клусету прескача по милион чокоти пунога грођа па нехте скрхати врат, игра карте без штака сваки дан на новац и добро грбе, а кад дозна за другог који није заш гласао одма казни са по 30 динари или 7 дана притвора, што зна Алекса Поповић трговац и Сима Вујичић землџ, који пре три дана одуваше без да им се даде апеловати, па говоре: — сигурно се помама од кад поста виделовац но ако су сви оваким онда је за њих зло и наопако.

### Чачак, 10. Септембра 1882 год.

„Ни лук јео, ни луком мирисао.“  
Наш злогласни Васа Јосиповић показао 1500 динара државних новаца, па отишо на одсуство. Кад је крађа обелодањена и он позват са одсуства, телеграфисао је из Радујеваца своје пријатељу да му јави: за шта га начество

позива, на кад му је пријатељ јавио за шта се зове, он је у место овамо, — окренуо за Београд, и тек после неколико дана, дође овамо ал не под стражом као што се мишљаше, већ комотно слободан! — Крађа беше постала јавна, и за то шиндлер-Васи требаше времена да се предходно упозна добро са ситуацијом; те зато и учини се „без болести болестан“ и лежа код куће читаву недељу дана. Зли језици говоре: да је се ноћу виђао по физитама, и дуже се бавио заједно са г. Кочом код „Барон-Иве“, а да су му преко дан познате „виделовачке“ потруке на изменце чинили посете, што значи, да су се водили преговори о томе: како да се цела ствар забашури. Неки чак тако далеко иду, па веле: да су се по овој ствари мењале речи између штација телеграфских, Чачанске и Министарста у Београду, и услед тога да су дошле делегациом из Београда паре — из некога фонда — ваљда диспозитивног — у шта ми сумњамо. Но како му драго тек факат је: да је г. Васа одмах по доласку аманетне поште из Београда — са свим одравао, и положио 1500 динара, колико је био воздигао, и сад: „ни лук јео, ни на лук мирисао!“ Ето тако „напредњаци“ своје верне склањају и бране, па зашто и не, кад је прошло ово време, у коме је тршено „Марково благо за Маркову душу“ па сад може да се троши: „Марково благо“, за Јанкову душу“. Е, тако је то. *Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.*

Ми ово предајемо јавности нарочито ради оних, који сумњају: да се може Ивањичка ствар — односно Алексе Протоваг, забашурити. Може беме — у овом напредном добу — да буде све, па још како, — јер кад се „виделовци“ зазимају овако за једног писарчића, који је прљав од вајкада, да шта ил ће тек чинити за Алексе — председника двогласца?! — Но нека чине шта хоће, — нека забашурују, само нека упамте: да народ све то прати и бележи, и да ће доћи време, кад ће о свему потражити рачуна од кога треба.

На завршетку ових редака, дознадо смо са поуздане стране: да се тек сада налазе суме које је Јосиповић воздигао, на име: да је наплатио од Илије Симончевића и Лазара Иконића за баштена права — на крмење — по 51. динар, па и те новце профулкао, а акта уништио, па опет: „ни лук јео ни на лук мирисао!“

*Један што све прати.*

## ВЕСТИ ИЗ НАРОДА

Из *Крушевца* јављају нам, како је поп Иван Весић, разболео се био у манасти-

оним чудним питањем обратио вама, да ли да се сматрам као жељен или нежељен? Судба је моја у вашој руци, решите хоћу ли — живети или умрети.

— Зашто да умрете, одговорим му. Брак је природна веза.....

— Брак са њерком једног подофицира, са морнарском праљом, која хоће преваром да постане моја жена. Хвала лепо!

— Ја у тој ствари не могу бити судија, но толико вам могу у напред казати, да ће те се изложити скандалисању ако покренете парницу за развод брака у оваким приликама, где бедите вашу жену да вам је с преваром наметута, да су вас венчали кад нисте били при себи, и најзад велико је питање хоћетели успети. Колко се сећам, таквав процес није забележен у нашој судској историји. — Како мислите доказати да сте били пијани кад су вас венчали и да нисте знали шта се с вама радило?

— Ја ћу то доказати, рече огорчено Перепелкин. Сво галерско пристаниште може потврдити, да због пијанства често долазим у положај да незнам шта чиним.

— Добро, кад већ желите покре-

нути процес, ја ћу вашу изјаву узети на протокол и наредити ислеђење.

— Ја вас за то понизно молим.

Шта сам знао чинити. Примим тужбу дворског саветника и наредим ислеђење. Што је мој клијент тврдио, то су сведоци у главnome потврдили. Доказало се, да је он древна пијаница, и да су га из небуха венчали са подофицирском њерком и то у тренутку кад је тотално био пијан. Пре свега сам узео младу на испит. Из њеног одговора добио сам уверење да је са свим невинна у тој ствари и да у превару није била умешана. Целу ствар је већто удесио њен отац, крманаш Пожељујев, смео, одважан и непреден обешањак, коме је лукавство из очигу вирило. Он је био у стању све да покуша и — изврши. У овом случају могло му је служити за „олакшавајућу околност“, што је као отац мислио да усрећи своју кћер, ако је уда за чиновника и газду куће.

По савршеној истрази предао сам целу ствар вишој инстанцији, те сам је већ био и заборавио. Но изненадно, од прилике после три месеца, ево ти опет господина Перепел-

кина код мене, али — не можеш га познати, тако се промену. Лице ведро, трезвено, чисто пријатно; на њему је нов кагут, беда чиста кошуља, а прети му више не дрхћу као пре.

— Та јесте ли ви то допста?, узвикнух зачуђено, пријатно изненађен том променом мога старог познаника.

— На служби, одговори он мало постиљен оборишиши очи.

— Не могу скоро да вас познам, тако сте се у вашу корист променули.

— Благодарим господу, што ме је извео на прави пут.

— Врло ми је мило, одговорим му, чим вас могу служити?

— Дошао сам да вас молим да обуставите парницу због мог брака.

— Ето га сад! Одкуд та промена? Пређе сте све на свету покретали да се парница отпочне, а сад на једаред хоћете измирење.

— Предомислио сам се, па сам дошао до уверења, да сам највећу глупост учинио што сам покренуо парницу, — одговори Перепелкин.

— Молим, објасните ми то.

— Ето видите,.... Бог ме је обладио тако красном ваљаном женицом,

да би сваком жељно, да тако благо добије.

— Ви мислите крманошеву кћер.

— Да, њу. То вам је добротворка, да јој равне није! Њој имам за све да благодарим, па и за ову промену. Сад више не пијем вина, имам своје поштено занимање и осећам се као човек, као што треба да је. И за све то имам да благодарим њеном старању и њеној љубави!... Златна је то женица!

— То је дивно, рекох му такође обрадован.

Од отог доба нисам се више са стао с тим особењаком. Толико сам само дознао, да је процес обуставио и да је постао примеран друг, ваљда најпирмернији у галерском пристаништу.

B. П.



ру Наупари, где је издржавао неправедно му досуђену казну, те по дозволи братства манастирског на малу госпођу дошао да тражи лекарске помоћи, по ту га помоћник Мутаваџија Младеновић — Белобрк, гонише и отераше натраг. На им и то не би доста но су га после стражарно са оружаним пандурима дотерали у Крушевац у затвор, и то такови, где се и зликовци не затварају.

Ми не разумемо ову самовољу полицијску. Зар се може и преко наредбе министрове радити, и шта преимачавати? У таквом случају мора човек да сумња, да је и сам министар дао миг полицији да тако чини, јер како би иначе полиција дотле смела терати своју самовољу.

Зна се да је попу Весичу по наредби министрове одређен манастир за издржавање неправичне му казни, па како се сме он сада као свештено лице, противно закону и министровом наређењу, преимачати у затвор где се најгори злочинци затварају.

Зар може познати Белобрк имати толико смелости?

Но овом приликом да се спомене која и о том Младеновићу, Белобрку, да световиди накови су код нас представници власти. Тај је „Белобрк“ по све неморалан човек. Он је у крајњој мери одат пороку пијанства и коцкања. Сваки дан пијанчи и карта се, па на карте даје и своје драгоцености и сатиђе.

Али се све то њему гледа кроз прете, јер је „виделовац“ те равнано, шта више најразумданије служи њиховим партијским интересима, па уштрб званичником долажа и општих интереса.

Докле ће „виделовци“ овако терати, то они сами знају, али они не знају да ће народ скорим стати на пут њиховом разметању и самовољи.

### ДОМАЋЕ ВЕСТИ

У недељу пре подне отпутовало је Н. В. Краљица, на парочитој лађи у Смедерево, па се отуда ноћу тог истога дана вратила у престолницу.

— Суд округа београдског ослободио је притвора кмета грочанског Миту Арсенијевића, настав да нема никакве основа стављању у притвор.

Сад нека нам ко каже да полиција не тера своју самовољу, лишавајући људе слободе.

Као што поуздано дознајемо, кмета је грочанског ухапсио Љуба Матејић, син маркираог Ранка Матејића из Тополе. Тај човек канда је узео себи за задатак да кињи и гони све оно, што неће са „виделовцима“.

Међу тим какав је Љуба Матејић у својој дужности сведочи и та околност, што се он ухватио у разним злоупотребама, те се чини већ и истрага. Видићемо да ли ће и он проћи онако олако, као што то обично бива са „виделовцима“ који се узврате у злоупотребама.

Тешко народу кад је дочекао време, да му и синови Ранка Матејића заповетају и над њим се башкаре.

— Г. Јован Бели-Марковић венчао се јуче са г-ђом Паном Хери пок. Тршића трговца из Шапца. Венчање је обавио г. митрополит са неколико свештеника.

„Наставак“ о Скобељевићу донећемо у идућем броју.

### КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

КЊИГА

#### „ВАЖНОСТ КАЗНЕНИХ ЗАКОНА“

печата се, и биће готова до 15. октобра ове године.

Да би тачно знали, коме ћемо и колико књига послати, молимо скупљаче да похитају.

25. Септ. у Београду.

Ј. Ђ. Авракумовић.

У славу дана ступања у брак ЊИХОВИХ ВЕЛИЧАНСТАВА, а у корист своје

Раденичне школе

## ЖЕНСКО ДРУШТВО

под покровитељством ЊЕНОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉИЦЕ

### НАТАЛИЈЕ,

привећује у дворани Народнoг позоришта 5. Октобра 1882. год.

## БАЛ

Почетак биће у 8 сазата у вече.

### ЦЕНЕ МЕСТА:

|                                            |           |
|--------------------------------------------|-----------|
| Ложа за 5 особа у партеру и на I. галерији | 60 динара |
| Ложа за 5 особа на II. галерији            | 18 "      |
| Балконско седиште на I. галерији           | 6 "       |
| " " " II. "                                | 4 "       |
| Седиште на I. галерији                     | 4 "       |
| Улазница                                   | 3 "       |

Добровољни прилози примају се с највећом благодарношћу

Уз повратак пољенице могу се добити улазнице, седишта и ложе 2. 3. и 4. Октобра између 2 и 5 часова после подне у дворани Више Женске школе, а у вече играње на каси у позоришту.

Она послода и послоба, који случајно не би добили пољенице, нека се изволе обратити касице 2. 3. или 4. Октобра од 2—5 часова по подне у здану Више Женске школе.

### ПОД ЗАШТИТОМ

Њег. Вис. престолонаследника

## КРАЉЕВИЋА АЛЕКСАНДРА

Београдско друштво за гимнастику и борење.

ПРЕМА ЧЛАНУ ЦЕТОМ СВОЈЕ УРЕДБЕ ДРЖАЊЕ

у недељу 17 октобра тек. год.

у 3 сазата по подне

### III РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

у сали грађанске касине.

#### Дневни ред:

1. Полагање рачуна старе управе.
2. Бирање нове управе.
3. Избор двојице контролора за преглед рачуна друштвених; и
4. Предлози појединих чланова.

Позивају се чланови друштва, да тога дана на скупштину дођи изводе.

Примедба. Према чл. петом друштвене уредбе сви предлози појединих чланова имају се поднети управи на 10 дана пре састанка скупштинског.

Београд

22 септембра 1882.

Управа.

## Огласи

### ЛОНЧАРСКА ТРГОВИНА



од алпака и киносребра од најмањих и до највећих са и без ручице, исто тако чирака за једну, две и три свеће, кашика, ножева и виљушка. Шафоље за слатко с посребреном тацлом и капком, корпе за кашичице и кашичица малих.

Исто тако има и велики избор посуђа од пресованог и ливеног стакла и то разне врсте чаша пивских, чаша за воду и вино, разне врсте тацле, тањира и чинија, разне врсте и величне шафоља за слатко, компотјера и епажера.

бр. 101.

8—12

Браћа Карапешаћи.



### У ТРГОВИНИ

Браћа Карапешаћи

може се добити велики избор сваковрсних музикалија из првих Европских фабрика Хеманета (Егеде) и то: Виолине, Виоле, Виолончела и Виолонга (Басова) од простих до најлепших, сваковрсних жица и осталих прибора за исте. Гитара, флаута и кларинета. Армоника од најмањих до највећих, верглова малих, мелодеопа, манивил и многе друге за децу.

Исто тако може се добити и кутија за виолине без и са бравом.



КУЋА број 20. у Господској улици издаје се цела или на одељења под кирију. Иста је кућа и на продају.

Распитати код Настаса Тадића у истој улици, или код Буре Љочића инжињера у гостионици „код Париза“.

Број 178.

2—1.

ЈЕДАН СИРОМАШАН ВЕЛИКОШКОЛАЈ, који говори немачки, тражи кондиције. Упитати у редакцији овога листа.

Број 179.

1—1.

## КУЋА

МОЈУ У КНЕЗ МИХАЈЛОВОЈ УЛИЦИ БРОЈ 12. продајем из слободне руке са пробитачним условима.

Кућа је нова и богато украшена споља и изнутра. Горње су собе фино тапетоване патоси паркетом постављени. При земљи два дућана са собама и новим укуским изложима.

Ко жели ово моје имање купити, тога молим ради погодбе нека се обрати на г. Стевана Тодоровића професора Реалке у добрачиној улици број 8.

притјажаоц

5—6

Никола Вујатовић.

### ШЕШИРА И ОБУЋА

мушких и женских у великом избору добила је трговина

Миловановића и Аничића

5—6

у кнез Михајловој улици

ПРОДАЈЕМ КОБИЛУ ДОБРЕ расе од 4 год. и 5 месеци 15<sup>3</sup>/<sub>4</sub> шаха, каруце, санке, и проста кола 2 пара амова.

Никола Радојковић.

### НОВ СРПСКИ ГРБ

Краљевине Србије изашао је из штампе и може се добити у свима књижарама

Грбови већи 1.50 дин.

„ мањи 1.—

АЈВАРА ФРИШ-ког као и остали еспап са најумеренијом ценом продајем тако даће п. муштерија подпуно бити задовољна са еспапом у мојој бакалској трговини. у Београу.

Ђ. А. Борисављевић.

3—2

спрам Коларчетове пивнице.

ЈЕДАН БАК, КОЈИ СЛУША трећу годину философије на великој школи, тражи кондиције за гимназију и реалку. Пријавити се треба у редакцији овога листа.

ЈЕДАН БАК ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ жели држати кондиције мушкој или женској деци из ма ког разреда Њимназије. Упитати у уредништву „Српске Независности“.

НЕСАДУВАНЦИЈСКИХ И БАКАЛСКИХ МОГУ СЕ ДОБИТИ У ШТАМПАРИЈИ КОД „СВ. САВЕ.“

ЈЕДАН БАК ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ тражи кондиције, а уједно даје почетницима, часове из француског и немачког језика. Упитати у уредништву Српске Независности.

ЈЕДАН БАК ВИШИ РАЗРЕДА, тражи кондиције из основне школе. Ком је потребан нека се јави у редакцији овога листа.

ЈЕДАН БАК УЧИТЕЉСКЕ школе тражи какву кондицију, да поучава љаке из нижих школа. Пријавити се ваља у Администрацији овога листа.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА